

04/06/2026

Χαιρετισμός Ιλίου Αθηναγόρα στην Εσπερίδα για την ημέρα μνημείων και τοποθεσιών

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ιλίου, Αχαρνών και Πετρούπολεως

Την Τετάρτη στις 27 Μαΐου 2026 ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιλίου, Αχαρνών και Πετρούπολεως κ. Αθηναγόρας προσκληθείς παρέστη στο Πνευματικό Κέντρο του δήμου Αχαρνών «Πέτρινο» στην εσπερίδα για την «Παγκόσμια Ημέρα Μνημείων και Τοποθεσιών - Αρχαιολογία της Μνήμης - Επείγουσα πρόληψη των καταστροφών για την ζώσα κληρονομιά σε περιβάλλον συγκρούσεων και καταστροφών».

Απηύθηνε τον κατωτέρω χαιρετισμό:

κ. Δήμαρχε,

Ελλογιμώτατοι κυρίες και κύριοι καθηγητές και ερευνητές,

Αξιότιμοι εκπρόσωποι της Πολιτείας και της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως,

Κυρίες και κύριοι,

Με ιδιαίτερη χαρά, αλλά και με αίσθημα βαθείας ιστορικής ευθύνης, χαιρετίζω την σημερινή επιστημονική και πολιτιστική σύναξη, η οποία πραγματοποιείται στην γη των αρχαίων Αχαρνών, ενός τόπου όπου η ιστορία δεν επιβιώνει απλώς ως ανάμνηση, αλλά εξακολουθεί να λειτουργεί ως ενεργός οργανισμός συλλογικής αυτοσυνειδησίας.

Διότι οι Αχαρνές δεν αποτελούν έναν συνηθισμένο αστικό σχηματισμό της σύγχρονης Αττικής. Συνιστούν έναν από τους πλέον βαρυσήμαντους ιστορικούς πυρήνες του αττικού χώρου, έναν τόπο όπου η γεωγραφία μετεβλήθη σε ιστορία και η ιστορία σε πολιτισμό. Εδώ διασταυρώθηκαν οι μεγάλες διαδρομές της αρχαίας αθηναϊκής πολιτείας· εδώ ανδρώθηκε ένα σημαντικό τμήμα της κοινωνικής και πολιτικής φυσιογνωμίας της κλασικής Αθήνας· εδώ η έννοια του δήμου απέκτησε όχι μόνον διοικητικό αλλά και βαθύ ανθρωπολογικό περιεχόμενο.

Η δε ιστορική ιδιοπροσωπία των Αχαρνών αποκτά ακόμη μεγαλύτερο βάθος, όταν κανείς αντιληφθεί ότι ο τόπος αυτός συγκροτεί ένα μοναδικό στρώμα πολιτισμικών επιστρωματώσεων, όπου η αρχαιότητα, η ύστερη ρωμαϊκή εποχή, η βυζαντινή παράδοση και ο νεώτερος ελληνισμός δεν λειτουργούν ανταγωνιστικά, αλλά συνθετικά. Η πολιτιστική μνήμη εδώ δεν είναι γραμμική· είναι πολυεπίπεδη, σχεδόν αρχαιολογική. Κάθε πέτρα, κάθε αρχιτεκτονικό ίχνος, κάθε ναός, κάθε σωζόμενο ερείπιο αποτελεί και μία ψηφίδα της ιστορικής συνέχειας του Ελληνισμού.

Ιδιαιτέρως, όμως, σήμερα αισθανόμεθα την ανάγκη να αναφερθούμε στο Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών, ένα μνημείο υψίστης ιστορικής, αισθητικής και πολιτειακής σημασίας, του οποίου η αποκάλυψη και σταδιακή αποκατάσταση δεν συνιστά απλώς ένα τεχνικό ή αρχαιολογικό επίτευγμα, αλλά ένα γεγονός βαθύτατα πολιτισμικό και πνευματικό.

Το αρχαίο θέατρο, ως γνωστόν, υπήρξε στην ελληνική αρχαιότητα κάτι πολύ περισσότερο από χώρος ψυχαγωγίας. Υπήρξε τόπος δημοκρατικής παιδείας, φιλοσοφικού αναστοχασμού, πολιτικής αυτογνωσίας και υπαρξιακής μυσταγωγίας. Μέσα από την τραγωδία, ο άνθρωπος ερχόταν αντιμέτωπος με τα όρια της ισχύος του, με το δράμα της ελευθερίας, με την έννοια της ύβρεως και με την αναπόδραστη αναζήτηση της καθάρσεως. Η δε κωμωδία λειτουργούσε ως

εργαλείο κοινωνικής αυτοκριτικής και πολιτικής εγρηγόρσεως. Υπό αυτήν την έννοια, το θέατρο υπήρξε θεσμός βαθύτατα παιδευτικός.

Και ακριβώς γι' αυτό, η αποκατάσταση του Αρχαίου Θεάτρου Αχαρνών έχει χαρακτήρα σχεδόν συμβολικό. Διότι κάθε προσπάθεια αναδείξεως ενός τέτοιου μνημείου αποτελεί ταυτοχρόνως και μία πράξη αποκαταστάσεως της ιστορικής μνήμης. Είναι σαν να επαναφέρουμε στο φως όχι μόνον λίθους και αρχιτεκτονικά μέλη, αλλά την ίδια την φωνή ενός πολιτισμού που αρνείται να σιωπήσει.

Σε μία εποχή κατά την οποία η τεχνοκρατική αντίληψη τείνει να αποσυνδέσει τον άνθρωπο από την ιστορική του ρίζα, τα μνημεία αποκτούν μία σχεδόν αντιστασιακή σημασία. Μας υπενθυμίζουν ότι οι κοινωνίες δεν οικοδομούνται αποκλειστικώς επάνω στην οικονομία ή στην τεχνολογία, αλλά πρωτίστως επάνω στην μνήμη, στην παιδεία και στην πολιτιστική αυτοσυνειδησία.

Και βεβαίως, η πολιτιστική ταυτότητα των Αχαρνών δεν περιορίζεται στην αρχαιότητα. Ο τόπος αυτός φέρει ισχυρό και το αποτύπωμα της βυζαντινής και εκκλησιαστικής παραδόσεως. Οι ιεροί ναοί, τα παλαιά εκκλησιαστικά μνημεία, οι μεταβυζαντινές μαρτυρίες τέχνης και λατρείας αποδεικνύουν ότι ο ελληνικός πολιτισμός δεν διεκόπη ιστορικά, αλλά μετεξελίχθηκε οργανικά μέσα στους αιώνες.

Η Ορθοδοξία, άλλωστε, δεν υπήρξε δύναμη καταργήσεως της ελληνικής παραδόσεως, αλλά δύναμη μεταμορφώσεως και διασώσεώς της. Η ελληνική γλώσσα, η πατερική γραμματεία, η βυζαντινή υμνογραφία, η εκκλησιαστική αρχιτεκτονική και η αγιογραφική τέχνη συγκρότησαν μία νέα πολιτισμική σύνθεση, μέσα στην οποία το αρχαιοελληνικό πνεύμα και η χριστιανική αλήθεια συνυφάνθηκαν δημιουργικά.

Αυτό ακριβώς είναι το μεγαλείο του Ελληνισμού: ότι δεν υπήρξε ποτέ ένας στατικός πολιτισμός. Υπήρξε μία αδιάκοπη διαδικασία μετασχηματισμού, χωρίς απώλεια ταυτότητας. Και αυτό το ιστορικό θαύμα αποτυπώνεται παραδειγματικά εδώ, στις Αχαρνές.

Γι' αυτό και η προστασία των μνημείων δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως μία δευτερεύουσα πολιτιστική δραστηριότητα. Είναι πράξη εθνικής αυτογνωσίας. Είναι υπόθεση παιδείας. Είναι υπόθεση πνευματικής επιβιώσεως. Ένας λαός που αδιαφορεί για τα μνημεία του, στην πραγματικότητα αδιαφορεί για την ίδια του την ιστορική συνέχεια.

Οφείλουμε, λοιπόν, όλοι —Πολιτεία, Εκκλησία, επιστημονική κοινότητα και τοπική κοινωνία— να εργασθούμε από κοινού ώστε οι νέες γενιές να μη γνωρίσουν την ιστορία μόνον μέσα από σχολικά εγχειρίδια ή ψηφιακές εικόνες, αλλά να την αισθανθούν βιωματικά, αγγίζοντας τους τόπους όπου ο πολιτισμός γεννήθηκε, δημιουργήθηκε και διέσωσε την ανθρώπινη αξιοπρέπεια μέσα στους αιώνες.

Και επιτρέψατέ μου να ολοκληρώσω με μία σκέψη, η οποία θεωρώ ότι συνοψίζει το βαθύτερο νόημα της σημερινής εκδηλώσεως.

Τα μνημεία δεν είναι σιωπηλά κατάλοιπα ενός νεκρού παρελθόντος. Είναι ζωντανοί φορείς ιστορικής μνήμης. Είναι οι πέτρες επάνω στις οποίες οικοδομήθηκε η συνείδηση του Γένους μας. Είναι οι φωνές των προγόνων που εξακολουθούν να απευθύνονται προς το μέλλον.

Ας μη επιτρέψουμε ποτέ να σιγήσουν αυτές οι φωνές.

Ας κρατήσουμε ζωντανό το φως του ελληνικού πολιτισμού, όχι ως μουσειακό απολίθωμα, αλλά ως δύναμη δημιουργίας, παιδείας και πνευματικής αναγεννήσεως. Γιατί όσο υπάρχουν άνθρωποι που προστατεύουν την μνήμη, όσο υπάρχουν νέοι που αφουγκράζονται την ιστορία, όσο υπάρχουν κοινωνίες που υπερασπίζονται τον πολιτισμό τους, η Ελλάδα δεν θα γερνά ποτέ. Θα παραμένει πάντοτε μία κιβωτός πνεύματος, ιστορίας και ανθρωπισμού.

Και γι' αυτό οφείλουμε να θυμόμαστε, ιδίως στις δύσκολες εποχές της πολιτισμικής συγχύσεως και της ιστορικής λήθης, ότι η αληθινή δύναμη αυτού του τόπου δεν βρίσκεται ούτε στην ισχύ ούτε στον πλούτο του, αλλά στο πνευματικό του αποτύπωμα μέσα στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Δεν έχουμε το δικαίωμα να διαχειριζόμαστε αυτή την κληρονομιά με αδιαφορία ή με πνεύμα περιστασιακής χρησιμότητας. Έχουμε χρέος να την παραδώσουμε ακέραιη, φωτεινή και δημιουργική στις επόμενες γενεές.

Διότι, όπως εύστοχα είχε διακηρύξει η σπουδαία Μελίνα Μερκούρη, «η Ελλάδα πρέπει να πρωταγωνιστεί για τον πολιτισμό. Αυτό είναι η κληρονομιά της, αυτό είναι η περιουσία της, και αν το χάσουμε αυτό, δεν είμαστε κανείς».

Ας μην επιτρέψουμε ποτέ να συμβεί αυτό.

Ευχαριστώ θερμά!

